

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in tožile v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaia vsak ponedeljek, srede in petek

Ljubljana, ponedeljek 10. februarja 1941

Cena posamezni številki din 150

Sodelovanje se le pričinja

Dolgo so gospodarski krogi opozarjali na nujno potrebo čim ožjega sodelovanja oblasti ter gospodarskih ljudi in organizacij, ker brez tega sodelovanja absolutno ni mogoče zadovoljivo rešiti vso goro težkih vprašanj, ki so jih postavili pred nas vojni dogodki. Ta vprašanja so bila za nas še zlasti težavna, ker nimamo ne dobre statistične službe, ne brezhibno delujočega upravnega aparata in tudi še ne onega ozkega in plodovitega kontakta med vsemi gospodarskimi in političnimi činitelji, da bi mogli hitro in učinkovito izdajati vse ukrepe, ki so nujno potrebni zaradi usodnih zunanjih dogodkov.

Predlagali so se sicer razni načrti, kako naj uredimo svoje gospodarstvo, da se bo moglo prilagoditi novim razmeram, toda večina teh predlogov so bile le malo posrečene kopije tujih vzorov, ki jih je malo okretna birokracija še poslabšala, ker si je lastila sposobnost, da po teh načrtih zavzame dominantno pozicijo v našem gospodarskem življenju. Nastalo je nato to, kar je moralo nastati. Dobivali smo predpise, ki niso niti najmanj pomenili rešitve iz težkega položaja, temveč ki so nasprotno ustvarjali še nove težave. Zaradi teh očitnih neuspehov je sicer vpliv birokracije neznatno popustil, toda še vedno je ostal tako močan, da so bili gospodarski krogi še vedno potisnjeni v ozadje. Šele sedaj, ko se je birokracija lotila najbolj tvegane in tudi najbolj občutljivega posla, t. j. zunanje trgovine, se je izkazalo, da za ta posel ni dorasla in da brez sodelovanja zasebne iniciative ne gre.

Ze na obeh sestankih z gospodarskimi zastopniki je predsednik vlade g. Cvetković to odkrito priznal ter s tem tudi ugodil pot za sodelovanje oblasti z gospodarskimi ljudmi. Še vedno pa ni prišlo do pravega sodelovanja, kakor so jasno pokazale določbe o uvoznih in izvoznih skupinah, ki so se hotele brez vsake potrebe vsiliti gospodarstvu. Odpor proti tem skupinam je bil v vseh gospodarskih krogih države tako splošen, da v nameravani obliki niso mogle vzdržati kritike.

Tako je prišlo do petkove konference med zastopniki direkcije za zunanjo trgovino ter zastopniki gospodarskih zbornic in gospodarskih organizacij. Ta konferenca pomeni za gospodarske ljudi veliko zadoščenje in veliko priznanje, ker je konferenca sprejela njih glavne zahteve. Ze govor trgovinskega ministra dr. Andresa je pomenil za gospodarske ljudi začetek nove dobe, ker je minister dr. Andres v polnem obsegu priznal pomen zasebne iniciative ter tudi reducirati državno intervencijo na ono stopnjo, ki je danes edino mogoča. Zlasti pa je konferenca in z njo vsa gospodarska javnost pozdravila njegove besede, da predlogi gospodarskih organizacij ne bodo več preslišani in da njih mnenja ne bodo ostala brez koristnega odmeva.

Sam potek konference je tudi dokazal, da morejo gospodarski ljudje besedam ministra zaupati, kajti vse vprašanje nameravanih skupin se je reševalo v smislu predlogov gospodarskih zbornic in s tem je bilo vendar enkrat

doseženo, da se je s pravočasnim zaslišanjem gospodarskih organizacij preprečila slaba stvar. Praktično sodelovanje med vlado in gospodarskimi organizacijami se je s tem začelo, resolucija konference pa tudi jasno pove, po kateri poti mora to sodelovanje iti v bodoče, da bo res koristno tako državi kot gospodarstvu življenju.

Storjen pa je šele prvi začetek pozitivnega sodelovanja gospodarskih krogov in oblasti. Temu pr-

vemu začetku morajo čim prej slediti novi dokazi sodelovanja, da se bo to razširilo, da ne bo to pokazalo svoje uspehe le v zunanji trgovini, temveč tudi v notranji ter v vsem našem gospodarskem življenju, zlasti pa v aprovizacijski akciji, kjer bi vsaka napačna odredba prav posebno občutno zadelala vse prebivalstvo. Zato je potrebno, da se diriganje gospodarstva ne bo razumelo tako, da se nalagajo sponi zasebni inici-

tivi, temveč da se v najožjem kontaktu z zasebno iniciativo v resnici uravna vse gospodarstvo tako, da bo moglo to čim več nuditi državi, potrošnikom ter gospodarskim podjetjem.

Z mnogimi upi pozdravljamo začeto sodelovanje gospodarskih organizacij in oblasti ter upamo, da se bo to sodelovanje poglobilo, razširilo in povečalo in da biokratizem tega sodelovanja ne bo mogel več ovirati.

trg. ministrstva in številnih gospodarskih in kulturnih organizacij.

V petek popoldne se je seja Centralnega predstavništva nadaljevala ter so se obravnavale vse točke dnevnega reda. Posebno živahna debata je bila o nameravanih uvoznih in izvoznih skupinah, ki so jih vsi delegati odločno in soglasno odklonili.

Seja Centralnega predstavništva so se poleg delegatov udeležili tudi mnogi beograjski trgovci ter živahno sodelovali pri debati, ki je določila smernice za resolucijo o uredbi za zatiranje draginje in brezvestne špekulacije, uredbi o kontroli cen, uvoznih in izvoznih skupinah ter o občinskih aprovizacijah.

Jubilej Franca Finžgarja

Soglasno in z aplavzom je imenovan na svoji zadnji seji ljubljanski občinski svet za častnega meščana slovenske prestolnice Franca Saleškega Finžgarja. Vsa Slovenija je sprejela to počastitev slovenskega kulturnega delavca ob njegovi sedemdesetletnici z iskrenim in nedeljenim odobravanjem in kot viden izraz tega, kar ves slovenski narod čuti in kar bi se po njegovi suvereni volji izrazilo v marmorno izklesanem napisu: Franc Saleški Finžgar je zaslužen za slovenski narod.

Ce pa ta napis ne bo izklesan v marmor, bo tem bolj veljavno napisan v slovenski zgodovini in v srcih slovenskega naroda. Kajti Finžgar, ki je kot abiturient razvil svojo narodno dolžnost v visokih besedah: »Narod nas zahteva v dar«, more ob svoji sedemdesetletnici reči, da se je ves v resnici dal narodu.

Kot pisatelj, kot avtor najbolj znanega slovenskega romana »Pod svobodnim soncem«, kot dramatik, kot urednik »Mladike«, kot organizator, gospodarski, kulturni delavec, kot prijatelj mladine in človekoljub, kot govornik, kot duhovnik in kot slovenski gospodar v najplemenitejšem smislu besede je dal slovenskemu narodu vse, kar so mu dali njegovi veliki talenti in njegova vedno živa ljubezen do naroda. Vse, kar more, je storil Franc Finžgar za svoj narod. Bilo je to mnogo več, kakor pa je bila njegova dolžnost.

Ves slovenski narod se tega zaveda, zato pa je tudi Finžgarjev jubilej praznik za ves slovenski narod, za vse njegove skupine in naj pripadajo tudi še tako različnim svetovnim naziranjem.

Kajti tudi v tem se je vse življenje izkazal Finžgar kot velik mož, da je imel vedno razumevanje za stališče drugega, da je bil vedno človek širokih prsi, velikega obzorja in neusahljive srčne dobrote, ki je lastna ljudem velikih idealov in trdnih načel. Vedno trden v enem taboru, je vendar Franc Finžgar vedno užival tudi spoštovanje drugega tabora, ker sta njegovo plemenito srce in odkrita beseda vedno iskala le dobro v človeku.

Ob sedemdesetletnici Franca Finžgarja želimo iz vsega srca, da bi bil slovenskemu narodu ohranjen še dolgo in da bi vsa naša mladina v njegovem vzgledu spoznala, kaj je narodu mož, ki se z deli in življenjem uveljavi kot slovenski gospodar v idealnem smislu besede.

Dravska banovina v industriji zaostaja

Glede pogonskih sil in zaposlenega delavstva Slovenija mnogo pod državnim povprečjem

Naši bralci se gotovo še spominjajo, kako smo morali ponovno zavračati trditve »Narodnega blagostanja« o visoki konjunkturi v Sloveniji. Ta trditev »Nar. blagostanja« se je dosledno opirala le na izkaze OUZD, ki so pač točni glede gibanja pri OUZD zavarovanih delavcev in nameščencev, ki pa morejo pomeniti le mal pri spevek k sliki o splošnem gospodarskem stanju Slovenije.

Kako utemeljeno je bilo naše stališče, ko smo nastopili proti bajki o konjunkturi v Sloveniji, kaže prepričujoče in neutajljivo

veliko delo Stevana Kukoleča o industriji Jugoslavije v l. 1918. do 1938. Na strani 165 te knjige objavlja g. Kukoleča številke o dvigu pogonskih sil, delovnih mest ter proizvodnje v Jugoslaviji in v posameznih banovinah v dobi od leta 1934.—1938. v primeri s stanjem 1938. in skupno število proizvodnje koncem l. 1938. To je torej ravno v letih, ko smo zlasti pogosto morali zavračati bajko »Nar. blagostanja« o visoki konjunkturi Slovenije.

Takšna je ta statistika Kukoleča:

banovina	pogonska sila		delovna mesta		število proizvodnje	
	prirastek v %	skupno število k. s.	prirastek v %	vseh delavcev	prirastek v %	vseh proizvodnje
uprava Beograda	3.53	75.934	8.82	33.790	7.32	309
dravska	0.76	183.037	2.30	67.981	4.72	807
savska	2.10	158.410	5.56	81.130	7.51	936
vrbska	1.05	38.268	11.33	11.425	5.67	90
primorska	1.51	198.434	6.08	10.672	10.14	151
drinska	4.36	82.407	3.98	34.629	9.30	260
zetska	12.95	7.469	8.77	2.475	17.81	76
donavska	3.88	140.668	7.50	62.545	10.89	1012
moravska	2.46	34.253	5.50	17.661	7.64	160
vardarska	13.46	19.569	16.44	7.848	21.20	153
vsa Jugoslavija	2.63	938.434	6.08	330.156	10.04	3954

Iz teh številke se jasno vidi, da je Slovenija glede industrijskega razvoja na zadnjem mestu. Niti v eni drugi banovini ni prirastek pogonske sile, delovnih mest in števila tovarn tako nizek kakor v dravski banovini, kjer je dosledno globoko pod državnim povprečjem. Tako je državno povprečje za prirast pogonske sile 2.63 %, v dravski banovini je dosežen le 0.76 % prirastek. Glede delovnih mest je značilen prirastek v vsej Jugoslaviji 6.08 %, v dravski banovini le 2.3 % in glede števila tovarn je državno povprečje 10.04 %, v dravski banovini pa le 4.72 %. Na vsej črti je torej industrializacija Slovenije v primeri z drugimi banovinami močno zaostala. Niti ustanovitve novih tekstilnih tovarn ni mogla tega dejstva izbrisati. Napredek Slovenije je v industriji relativno v vsej državi najmanjši.

Kako zelo je zaostal industrijski razvoj Slovenije se še posebej vidi, če primerjamo številke o številu industrijskih podjetij l. 1918. in l. 1938.:

banovina	1. 1918.	1. 1938.
uprava Beograda	101	309
dravska	443	807
savska	429	936
vrbska	42	90
primorska	65	151
drinska	124	260
zetska	29	76
donavska	514	1012
moravska	65	100
vardarska	43	153
vsa Jugoslavija	1.855	3.954

Več ko dvakrat se je povečalo število industrij v Jugoslaviji od l. 1918. do l. 1938., le v Sloveniji se tako veliko povečanje ni doseglo. V Beogradu se je doseglo 3kratno povečanje, v savski več ko dvakratno in skoraj v vseh drugih banovinah vsaj dvakratno. Slovenija pa je zaostala in glede števila industrijskih podjetij je padla od 2. na 3. mesto.

Ali naj pade še bolj? Resna nevarnost je, da se to zgodi, če se ne bo industriji posvečala večja pažnja, če se ne bodo bolj upoštevali njeni interesi. V tem oziru treba kar odkrito povedati, da se mora nehati ono malo premišljeno

Seja Centralnega predstavništva

V četrtek in petek je bila v Beogradu seja Centralnega predstavništva zvez trg. združenj. Seja je bila odlično obiskana ter so se udeležili zastopniki Zvez trg. združenj iz Skoplja, Novega Sada, Sarajeva, Banjaluke ter iz Ljubljane. Ljubljansko zvezo so zastopali predsednik Stane Vidmar, blagajnik Pavle Fabiani, Dominik Čebin, tajnik dr. Pustišek, tajnik šmuc ter urednik »Trgovskega lista« Gmajnar.

Sejo je otvoril in vodil predsednik Nedeljko Savić, ki je podal tudi obširno in zanimivo poročilo o delu Centralnega predstavništva

po zadnji seji dne 29. XI. ter o splošnem gospodarskem stanju. Podrobneje bomo poročali o njegovem govoru v naslednjih številkah, kakor tudi o drugih podrobnostih seje. Govoru je sledila živahna debata, v katero je posegel ponovno tudi predsednik Stane Vidmar.

Naslednji dan je bila slovesna proslava krstne slave Srbskega trgovskega združenja, katere so se udeležili vsi delegati in mnogi trgovci iz prestolnice ter drugih krajev Srbije. Slovesnost slave so povzdignili zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II., beograjske občine,

Konferenca o izvoznih in uvoznih zajednicah

Govor ministra dr. Andresa

V petek se je začela v Beogradu konferenca zastopnikov direkcije za zunanjo trgovino in zastopnikov zbornice ter gospodarskih organizacij. Vseh delegatov je bilo nad sto. Konferenco je otvoril trgovinski minister doktor Andreš ter v svojem govoru poudaril naslednje misli:

Med ukrepi, ki jih je morala vlada izdati, da se prilagodi naša gospodarska delavnost sedanjim izrednim razmeram, je tudi uredba o kontroli zunanje trgovine. Po izbruhu vojne je bilo potrebno, da se naša zunanja trgovina uredi in kontrolira, da se motnje, ki jih mora vojna neizogibno povzročiti, čim bolj omeje in omili, ter da bi se reducirane možnosti blagovne izmenjave čim racionalneje izkoristile.

Ko sem to uredbo predlagal, sem imel pred očmi potrebo naravnega dela in harmonizacije dejavnosti posameznikov z interesi celote. Ta potreba je bila posledica gospodarskega razvoja v svetu, ki se je začel z izbruhom vojne ter se bo najbrže nadaljeval še po vojni. Ni pa bil naš namen, ko smo izdali uredbo o kontroli zunanje trgovine, da bi eliminirali zasebno iniciativno niti da bi uvedli etatizacijo zunanje trgovine.

Če ni več mogoč absolutno svobodni razmah zasebne iniciative, ni zato ta postala odveč. Če mora država intervenirati, da se uvede v zunanji trgovini disciplina, ne pomeni to, da bi morala država tudi voditi zunanjo trgovino. Ne delam si nikakih iluzij o sposobnosti države voditi gospodarska podjetja. Zasebni iniciativi bomo pustili, da vodi one posle, za katere se je pokazala sposobnejša kot javna roka.

Te misli so me vodile, ko sem predlagal uredbo o zunanji trgovini določil direkciji za zunanjo trgovino vlogo regulatorja, gospodarskim podjetjem in organizacijam pa prepustil opravljanje poslov v določenem okviru. V tej uredbi, ki je bila izdana v soglasju z banom banovine Hrvatske, se predvidevajo tudi zajednice izvoznikov in uvoznikov, ki naj bi zastopale dotične stroke pred državo in razdeljevale kontingente. Te zajednice naj bi ne bile birokratske ustanove. Uredba o uvoznih in izvoznih zajednicah je povzročila mnogo kritike in ugovorov. Zlasti se je poudarjalo, da se z njo komplicira obstoječa gospodarska organizacija, da se brez potrebe ustvarjajo nove gospodarske organizacije in naloge gospodarstvu nova bremena. Mislim, da izvirajo ti ugovori iz nespornostnih in pravnih namerenih teh zajednic. Naglasiti moram, da se te zajednice po uredbi morejo, ne pa morajo ustanovljati. Ustanovile se bodo samo za važnejše nadaljevala.

Resolucija konference

Seja konference se je nadaljevala v soboto dopoldne, ker je dopoldne zasedal redakcijski odbor, v katerem je bil tudi gen. tajnik ljubljanske zbornice Ivan Mohorič. Ta je sestavil tudi resolucijo, katero je prečital na popoldanski seji Ivan Mohorič. Resolucija se glasi:

I. Konferenca soglasno pozdravlja besede trgovinskega ministra ob otvoritvi konference. Gospodarske organizacije priznavajo potrebo državne ingerence v zunanji trgovini ter v mejah, ki jih je navedel trgovinski minister ter so pripravljene, da pri tem vse potrebno sodelujejo.

II. Če se pojavlja vprašanje državne intervencije, se to vpra-

šanje, če se izkažejo kot potrebne. Nobene ovire tudi ni, da se te zajednice naslonijo na že obstoječe strokovne organizacije gospodarstvenikov. Nočemo za vsako ceno formirati nove organizacije, temveč hočemo samo zasebno iniciativo koordinirati in vključiti v občni sistem kontrole uvoza in izvoza zbog racionalnega izkoriščanja vseh možnosti zunanje trgovine.

Vojna je iz temelja spremenila pogoje proizvodnje, mehanizem trgov, spremenila tudi merila vrednosti ter postavila celo vrsto vprašanj, ki zahtevajo hitre in radikalne rešitve. Vojna je komplicirala naš položaj na mejah, blokada nam je zadala težak udarec in pomanjkanje surovin nam grozi, da se bo zmanjšala naša proizvodnja, povečala brezposelnost ter tudi spravil v nered naš sistem oskrbe in cen. Če omogočajo povečana javna dela večjo zaposlitev, pa zahtevajo od države tudi večje izdatke, ki se ne morejo kriti z rednimi sredstvi. Povečano povpraševanje po blagu, večja dela za državno obrambo ter psihoza vojne, vse to je povzročilo nadaljnje motnje na trgu. To pa izkorišča tudi špekulacija ter navija cene. Zato so gospodarske reforme potrebne, a potrebna je tudi državna intervencija na raznih gospodarskih področjih.

Gospodarstvo mora razumeti te potrebe in prožiti državi sodelovanje. Na tej konferenci bodo imele gospodarske organizacije priliko, da povedo vse svoje želje. Nisem hotel začeti z ustanavljanjem zajednic, dokler nisem slišal mnenj gospodarskih organizacij. Morete biti prepričani, da vaša mnenja ne bodo ostala brez odmeva in da se ne bo niti en vaš predlog preslišal.

Govor ministra dr. Andresa je bil sprejet z odobravanjem. Minister je nato odšel, predsedstvo konference pa je prevzel pomočnik trgovinskega ministra dr. Sava Obradović.

Nato je kot prvi govoril predsednik industrijske zbornice v Zagrebu dr. Cekuš, ki je prečital spomenico medzborničnega delovnega odbora hrvatskih zbornic. Spomenico objavljamo na drugem mestu.

Za dr. Cekušem so govorili: predsednik trgovinske zbornice v Skoplju Varošević, za Centralo industrijskih korporacij gen. tajnik Gjoka Čurčin, za ljubljansko zbornico gen. tajnik Ivan Mohorič, za kmetijske zbornice predsednik kmetijske zbornice donavske banovine Milan Badžak, za Glavno zvezo srbskih kmetijskih za drug Voja Gjorgjević, za Gospodarsko slogo Ljudevit Tomašić in drugi. Seja se je nato popoldne nadaljevala.

Šanje ne pojavlja samo v sektorju zunanje trgovine in zato misli konferenca, da ni dobro, če se rešuje to vprašanje samo fragmentarno z ustvarjanjem organizacij ad hoc le za vprašanja uvoza in izvoza. Konferenca je prepričana, da se morejo tudi po obstoječih gospodarskih organizacijah uspešno reševati vsa vprašanja zunanje trgovine. Če bi bile potrebne nekatere dopolnitve ali prilagojevanje, so gospodarske organizacije pripravljene, podvzeti potrebne ukrepe.

III. V interesu pravičnega vodenja zun. trgovinske politike je potrebno stalno sodelovanje gospodarstva in direkcije za zunanjo trgovino. To sodelovanje se mora zadržati predvsem v ude-

ležbo zastopnikov gospodarskih organizacij v svetu za zunanjo trgovino. V ta namen se mora omogočiti, da so člani sveta po en zastopnik kmetijstva, zadružništva, industrije in trgovine za banovino Hrvatsko, za dravsko banovino in za druga območja države. Tako sestavljen svet bi se moral sestajati vsaj enkrat na mesec. Med tem časom pa bi vodil posle izvršni odbor, v katerem naj bi bili poleg zastopnikov države in banske oblasti v Zagrebu tudi po en zastopnik vsake prej navedene gospodarske stroke in zadružništva, ki jih izvolijo dotični zastopniki gospodarstva.

Svet predlaga kot posvetovalni organ svoja mnenja in predloge sporazumno. V primeru, da se neki predlog ali neko mnenje izglasuje z večino glasov, se predloži tudi predlog oziroma mnenje manjšine.

IV. V svetu za zunanjo trgovino naj bo zaradi posebne važnosti gozdarstva in rudarstva v banovini Hrvatski tudi po en zastopnik pristojnega oddelka banske oblasti v Zagrebu.

V. Zaradi pravičnega izvrševanja dolžnosti direkcije za zunanjo trgovino in sveta za zunanjo trgovino, je potrebno, da se spremeni uredba o direkciji za zun. trgovino takole:

1. V čl. 2. toč. 1. se na koncu dodajo besede: »v smislu čl. 2. toč. 2. uredbe o kontroli zun. trgovine.«

2. V čl. 2. toč. 2. se spremeni besedilo takole: »Izvajanje državnih intervencijističnih ukrepov na trgu v zvezi z urejanjem zunanje trgovine, a na podlagi pooblastila pristojnih oblasti.«

3. V čl. 4. odst. 1. namesto besed »pospeševanje in racionalizacija« naj se vstavi besede: »ter daje predloge za pospeševanje in racionalizacijo.«

4. V čl. 4. odst. 4. toč. 1. se dodajo besedi »o« besede »z uvažanjem kontrole o«.

5. V čl. 4. odst. 3. se črtata besedi »zaradi znanja«.

VI. Največja pažnja se mora posvetiti notranji upravi direkcije

za zunanjo trgovino za naloge, ki so ji poverjene. V ta namen je treba storiti zlasti naslednje:

1. Dopolniti delo urada direkcije za reševanje včasih zelo kompliciranih strokovnih vprašanj zunanje trgovine.

2. Organizirati na čim popolnejši način informacijsko službo ter dati za vsak važnejši izvozni oz. uvozni predmet potrebna navodila o možnostih izvoza oz. uvoza, a tudi vse informacije o vprašanjih, ki so v pristojnosti tudi drugih ustanov, kakor devizne direkcije Narodne banke, Prizada in drugih privilegiranih trgovinskih organizacij direkciji za zun. trgovino ter s tem koncentrirati informacijsko službo o vseh in tudi najbolj detajlnih vprašanjih.

3. Reševati na najbolj pospešen način vse prošnje in vloge gospodarstvenikov in gospodarskih organizacij, da bi bili zainteresirani čim prej poučeni glede svojega gospodarskega poslovanja.

4. Posebno je potrebno, da se o vseh sklepih občnega pomena za naše gospodarstvo, ki jih napravi svet za zunanjo trgovino, takoj obveste gospodarske zbornice in organizacije, katerih člani so izvozniki oz. uvozniki.

VII. Dosedaj je bilo posebno nezadostno sodelovanje gospodarskih zbornic in ustanov z direkcijo za zun. trgovino glede trgovinskih pogodb s tujino. To sodelovanje se mora postaviti na širšo in trajnejšo podlago in zlasti tako, da se zbornice in ustanove pritegnejo k sodelovanju v gospodarskem delu v okviru trgovinskih pogajanj.

VIII. Vprašanje kompenzacijskih poslov je dobilo v današnjih razmerah poseben pomen. Dosedaj postavljena načela pristojnih niso vedno ustrezala našim potrebam. Predlagamo, da se o tem vprašanju skliče konferenca zbornic in drugih gospodarskih organizacij ter ustanov ter da bodo v novo ustanovljenem kompenzacijskem odboru, v katerem so sedaj izključno samo uradniki, tudi praktični gospodarski ljudje.

IX. Konferenca pozdravlja ta sestanek ter je prepričana, da se bo tem njenim predlogom šlo na roko ter da se bo na tem sestanku začelo sodelovanje med zastopniki gospodarstva in direkcije za zunanjo trgovino nadaljevalo v korist vsega našega narodnega gospodarstva.

Politične vesti

Bolgarsko sobranje je sprejelo dopolnitev zakona o državljanski mobilizaciji, ki daje vladi nova in prav znatna pooblastila. Načrt zakona je predložil vojni minister Daskalov, ki je znan iz raznih njegovih izjav. Proti zakonskemu načrtu je odločno nastopil bivši predsednik vlade Mušanov, ki je med drugim opozarjal tudi na to, da bo naredil ta zakon v tujini vtis, kakor da se Bolgarska pripravlja na vojno, čeprav vemo, da to ni res. Nastopil je proti zakonu tudi zato, ker daje vladi prevelika pooblastila. Mušanov je grajal tudi, da se v sobranju ni razpravljalo o ostavki ministra Bagrianova. Vse, kar zanima Bolgarsko, se mora razpravljati v sobranju. Zato se je izrekel proti temu, da se pošlje sobranje na počitnice. Tudi drugi opozicionalni poslanci so govorili proti predloženemu zakonskemu načrtu.

Turški poslanik v Berlinu g. Gudere, ki je bil dolgo časa v Ankari, se je vrnil v Berlin z novimi instrukcijami. Listi pišejo, da je njegova naloga, da se odnosi med Turčijo in Nemčijo razbistrijo. Opaža se tudi to, da turški listi ne pišejo več tako o nevojskujem stanju Turčije, temveč vedno o njenem nevtralnem stališču.

Romunska vlada je objavila zakon o preprečevanju dejanj proti obstoju in interesom države. Zakon je izredno strog in določa smrtno kazen za celo vrsto dejanj, tako tudi za one, ki tiskajo, pišejo ali razmnožujejo rokopise, ki pozivajo k spremembi obstoječega reda. S smrtno se kaznujejo tudi oni,

ki ne bi ovdali zarote, za katero vedo. Za celo vrsto drugih manjših dejanj proti varnosti države se odreja dosmrtna roba. Mladoletni nad 15 let se po tem zakonu kaznujejo kakor polnoletni. Kako trd je novi zakon, se vidi iz izjave gen. Antonescu, ki jo je dal po objavi zakona.

Predsednik angleške vlade Churchill je imel v nedeljo po radiu velik govor, v katerem je podal kratek pregled vojnih dogodkov in tudi govoril o verjetnem razvoju bodočih dogodkov. Dejal je, da je danes položaj Anglije mnogo boljši, kakor pa si je kdo pred 5 meseci sploh mogel misliti. Vpad v Anglijo v septembru ni bil mogoč zaradi premočnega angleškega letalstva. Nato je Churchill obširno govoril o bojih v Afriki. Drzen in skrbno pripravljen prodor skozi zapadno puščavo se je sijajno posrečil. Je to zaslug generalov z Wawellom ter Wilsonom na čelu. Prav tako pa tudi angleške mornarice, ki obvlada še nadalje morja. Osvojitev Bengazije je tudi velikega strateškega pomena. Vsa italijanska armada v Libiji je uničena ali ujeta. Abesinija je danes izolirana. Nato je naglasil Churchill, da prihaja iz Amerike vedno večja pomoč. Anglija potrebuje le vojni material in orožje, ne pa tudi vojakov. Vse razloge ima Anglija, da gleda z zaupanjem v bodočnost. Vse se sedaj spruše, kaj je Nemčija v zmiri pripravila. Churchill je nato govoril o Balkanu ter močno poudaril, da so nemške čete že v Romuniji, da prihajajo vesti, da so Bolgari prepustili Nemcem letališča. Svari balkanske države in jih opozarja na pomoč, ki bi jim jo mogla nuditi Anglija. Churchill je nadalje govoril o Franciji ter o nameravanem vdoru v Anglijo, ki ga bo Nemčija vsekakor morala po-

skusiti, če hoče končati vojno. Anglija je pripravljena na vse. Vzdržala je sama vse napade in udarila tudi krepko nazaj. Nikdar ne bo klonila z duhom.

Hitlerjev namestnik Hess je v svojem govoru v nedeljo dejal, da meč nemške vojske visi noč in dan nad Anglijo. Največji vojni stroj vseh časov je pripravljen in bo v kratkem zadal zmagoviti končni udarec.

Zelo mnogo se razpravlja vsem časopisju o razmerju med Francijo in Nemčijo. Admiral Darlan je bil ponovno v Parizu, da bi dosegel sporazum z Lavalom. Kakor pa vse kaže, ta sporazum ni bil dosežen zaradi zahtev Laval, ki je zahteval, da dobi notranje, zunanje in propagandno ministrstvo. Pétain teh predlogov ni sprejel. Ravno tako noče Pétain nič popustiti glede sedanjih določil dogovora o premirju.

Francoski zun. minister Flandin je odstopil. Za zun. ministra je bil imenovan admiral Darlan, ki je obdržal tudi mornariško ministrstvo.

Gen. Weygand je v posebni izjavi naglasil, da so popolnoma brez temelja vse vesti, kakor da bi se vodila kakšna pogajanja o odstopu ali prepustitvi Bizerte kateri drugi sili.

Benghazi, glavno mesto Cirenaike, se je v četrtek popoldne vdalo britanskim četam, da bi obvaruje prebivalstvo mesta pred bombardiranjem, kakor pravi italijanski vojni poročilo. Britanske čete so dosegle ta veliki uspeh s svojim spretnim manevriranjem. Del britanskih čet je prodiral ob morju, del pa iz mesta Mekeli ob robu gorovja že v puščavi. Po zasedbi Derne se je namreč britanska vojska po povelju gen. Wawella razdelila na dva dela. Italijanske čete so pričakovale britanske čete na severu, te pa so se nenadoma pojavile na jugu mesta Bengazija. Ko je bil odbit in večinoma uničen napad italijanskih tankov, angleško poročilo pravi, da je bilo uničenih 60 tankov, so se italijanske čete, stisnjene od dveh strani, vdale. Med ujetniki je bil tudi poveljnik armije in poveljnik armadnega odbora. Z osvojitvijo Bengazije se je angleška pozicija v Afriki močno zboljšala, ker je Bengazi odlično in veliko pristanišče in ker so padle Angležem v roke velike zaloge vojnega materiala in živil. Britanske čete so izredno hitro prodirale ter napravile 240 km v 30 urah. Britanske čete so po osvojitvi Bengazije prodorale naprej ter prispele že precej daleč južneje od Bengazije.

Italijanski listi pišejo, da so vesti, kakor da bi italijanska vlada pripravljala evakuacijo civilnega prebivalstva iz Vzhodne Afrike, fantastične. Angleži si delajo samo iluzije, ko pišejo, da je položaj Italijanov v Vzhodni Afriki brezupen. Naj ne govore o evakuaciji, dokler niso premagali italijanske domačinske vojske, ki je pripravljena s svojim znanim heroizmom boriti se za zmago.

Angleške čete so takoj po zasedbi Bengazije nadaljevale prodiranje proti zapadu oz. jugu ter dosegle že Veliko Sirto. Zavzele so mesto Agosto, ki leži 250 km južneje od Bengazije. Poleg že omenjenih generalov so ujeli še 5 drugih generalov ter 20.000 italijanskih vojakov. To število pa bo verjetno še precej naraslo.

Italijanska garnizija v Belesuganiju v Somaliji se je po angleških vesteh vdala.

Nemčija je zasedla dansko vojno brodoge in ga priključila svoji mornarici.

Genovo so bombardirale angleške bojne ladje, in sicer tako velike kot manjše. Vrgle so na mesto 800 ton granat. Zaseda je bila med drugim tudi velika tovarna za sintetični bencin. Nadalje poročajo Angleži, da so angleška letala bombardirala Piso, zlasti pa važno železnico, ki gre iz Pise v Rim in Benetke. Bombardirala so tudi tam, kajšnje letališče.

Grki poročajo, da so odbili v soboto dva italijanska napada z velikimi izgubami za sovražnika. Po grških vesteh so imeli Italijani 1500 mrtvih in ranjenih vojakov.

Angleška spodnja zbornica je z aklamacijo sprejela predlog, da se dovoli vladi nov kredit v višini 1600 milijonov funtov. Angleški vojni izdatki v enem tednu znašajo 76 milijonov funtov, to je toliko, kakor ves letni proračun Jugoslavije.

Ameriška poslanska zbornica je sprejela Rooseveltov predlog o pomoči Vel. Britaniji z 260 : 165 glasovom ter odbila vse izpreminjavalne predloge republikancev.

Predsednik Sovjetske unije Kalinin je brzojavno čestital predsedniku Rooseveltu k nastopu predsedniškega mesta. Roosevelt se je brzojavno zahvalil. Moskovski tisk je sedaj obe brzojavki objavil.

Avstralski ministrski predsednik je izjavil, da bo imela Avstralija v kratkem pol milijona vojakov.

Denarstvo

Sprejemanje čekov na angleške funte v inkaso

Devizna direkcija Narodne banke je objavila naslednje okrožnice DD št. 8:

»Da bi se omogočilo zasebnikom, da realizirajo čke na angleške funte, ki jih prejema iz inozemstva od članov svojih rodbin (izseljencev), je izdan odlok, da se vsi čki v navedenem primeru morejo izročiti pooblaščenim zavodom v inkaso. Po prevzemu čekov od navedenih zasebnikov morajo pooblašeni zavodi dostavljati čke s svojim žirom centrali Narodne banke v Beogradu v inkaso. V kolikor bo Narodna banka mogla prevzete čke realizirati po svojih korespondentih v inozemstvu, bo izplačala ustrezajoče vrednosti v dinarjih pooblaščenim zavodom, od katerih je čke sprejela, v nasprotnem primeru pa čke vrnila.

Z ozirom na težkoče, ki nastajajo z izplačevanjem čekov za vse čezmorske države, naj pooblašeni zavodi opozore svoje zainteresirane komitente, da obveste člane svojih rodbin v inozemstvu, naj v bodoče ne bi nakazovali posamezne zneske v čkih, temveč z nakazili na pooblašene denarne zavode.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 31. januarja navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je zmanjšala za 5,6 na 2.791,27.

Devize izven podloge so se povečale za 5,83 na 808,76.

Vsota kovancev se je zmanjšala za 0,5 na 285,17.

Vrednostni papirji so se zmanjšali za 39 na 299.

Eskont bonov narodne obrambe se je zvišal za 27 na 7.070.

Razna aktiva so narasla za 1,6 na 1.990,5.

Na pasivni strani so izkazane naslednje večje izpremembe:

Ohtok bankovcev se je zvišal za 311,6 na 13.717,15, zato pa so se zmanjšale obveze na pokaz za 341,6 na 4.004,06.

Razna pasiva so padla za 9,2 na 315,5.

Skupna podloga je izkazana v višini 4.466,04.

Celotno kritje se je znižalo od 25,21% na 25,20%, samo zlato se je dvignilo od 20,63 na 20,71.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Proti kontroli uvozne in izvozne trgovine so se izrekle hrvatske zbornice

Na konferenci v direkciji za zunanjo trgovino z zastopniki gospodarstva je bil prečitan tudi sklep medzborničnega delovnega odbora hrvatskih zbornic. Ker je bil sklep za potek debate važen, objavljamo v naslednjem glavno vsebino te spomenice:

1. Medzbornični delovni odbor se načelno izreka proti nadzorstvu uvozne in izvozne trgovine, ki je uvedeno z uredbo o kontroli zunanje trgovine ter zahteva, da se uvozna in izvozna trgovina prepušča zasebni iniciativi, ker je to edini način, da se naša država oskrbi s potrebnim blagom ter višek naše proizvodnje proda na tujih trgih. Samo v izjemnih primerih, ko gre za blago, pri katerem je zaradi sedanjih izrednih razmer potrebna intervencija države in če gre za izvoz blaga, ki se danes le težko plasira na tujih trgih, bi se smel uvesti sistem organizacije uvoza in izvoza dotičnih vrst blaga z intervencijo države.

2. Medzbornični odbor se izjavlja odločno proti ustanovitvi uvoznih in izvoznih central oziroma zajednic, ker se z njimi ne more rešiti vprašanje uvoza oziroma izvoza blaga, temveč se z njimi ustvarjajo samo drage ustanove, ki morajo podražiti blago ter so v nasprotju s protidraginjsko uredbo.

3. Če se to načelno stališče ne more sprejeti, potem predlaga odbor naslednje spremembe veljavnih predpisov, ne da bi opustil svoje načelno stališče:

a) Spremeni naj se čl. 3. uredbe o dir. za zun. trgovino, da pridejo v svet za zunanjo trgovino tudi zastopniki zbornic in drugih gospodarskih ustanov. Število teh zastopnikov mora biti tako veliko, da zastopniki gospodarstva v svetu ne bodo majorizirani.

Banska oblast v Zagrebu naj dobi toliko zastopnikov, kolikor je predstavnikov posameznih ministrstev.

b) V pravilnik o svetu naj se uvrsti v čl. 1. določba, da izreka svet svoje mnenje in da sklepa o tem, katero blago pride pod kontrolo in da takoj tudi določi, kako naj se nadzorstvo za dotično blago izvaja, ker ni potrebno, da bi se za vse vrste blaga izvajalo enakol.

c) Čl. 2., toč. 2. te uredbe naj se glasi: Trgovinski minister more po zaslujanju sveta in v sporazumu z banom banovine Hrvatske predpisati, da se v okviru obstoječih zbornic in drugih gospodar-

skih ustanov organizirajo zajednice uvoznikov oz. izvoznikov posameznih vrst blaga.

č) Toč. 3. te uredbe naj se spremeni in glasi: Zajednice bodo v sestavu obstoječih zbornic oz. drugih gospodarskih ustanov ter se ustanove posebej za banovino Hrvatsko in posebej za ostalo ozemlje države. Te teritorialne zajednice morejo ustanoviti svoje zveze zajednic.

d) Spremeni naj se toč. 4. te uredbe, ki naj se glasi: Naloga zajednic je, da pri direkciji predstavljajo svoje člane, da predlagajo razdelitev uvoznih oz. izvoznih kontingentov ter da po potrebi ustanovljajo poslovne organizacije za skupno nabavo oz. skupno prodajo dotičnega blaga ter po predpisih trgovinskega zakona ali zakona o gospodarskih združenjih.

e) Toč. 5. naj se glasi: Podrobnejše določbe o teh zajednicah v okviru zbornic oz. drugih gospodarskih organizacij ko tudi o njih poslovanju predpiše trgovinski minister po zaslujanju zbornic, za zajednice na Hrvatskem pa ban banovine Hrvatske.

f) Toč. 1., čl. 2. te uredbe o polaganju kavejci pri registriranju naj se odpravi, ker ni treba, da se gospodarski ljudje, ki so že itak preobremenjeni z raznimi dajatvami, obremene še s plačevanjem kavejci. Vsak registrirani uvoznik in izvoznik že zadostno jamči s svojim premoženjem za vse primere, za katere je predvidena kavejca.

g) Postopek pri vlaganju prošnje za registracijo naj se poenostavi tako, da se mora priložiti

prošnjam samo potrdilo pristojne zbornice oz. gospodarske organizacije, da ima prosilec predpisano obrtno dovoljenje ter da je sposoben, da uvaža oz. izvaža blago, za katero prosi registracijo, brez ozira na to, če se je prej bavil z izvozom ali uvozom. Vsekakor pa se mora ukiniti določba o obveznem prilaganju originalnih deklaracij.

h) Opusti naj se določba o obveznosti industrijskih podjetij, da predložijo potrjen prepis o kapaciteti podjetja za predelavo dotičnega blaga pri šurnem delavniku v 300 delovnih dneh. Večina podjetij nima takšnih komisijskih poročil in bi morala šele zahtevati, da se takšne komisije sestavijo, kar bi bilo zvezano z velikimi stroški, kar pa je tudi nepotrebno, ker more banska oblast vedno preiskati podatke podjetij.

i) Direkcija za zunanjo trgovino oz. od nje pooblašeni organi morajo pred ustavitvijo izdaje uvoznih oz. izvoznih potrdil najprej zaslusiti pristojne zbornice oz. druge pristojne gospodarske organizacije.

j) Najti se mora rešitev za one izvoznike, ki uvažajo razne vrste blaga, da se ne bodo morali registrirati za vsako vrsto blaga posebej.

k) Sedeži posameznih uvoznikov oz. izvoznikov zajednic naj se določijo v onih krajih, ki predstavljajo sedež uvoza oz. izvoza dotičnega blaga.

l) Izvozne takse naj se odpravijo, če pa to ne bi bilo mogoče, naj se na vsak način temeljito revidirajo in naj se znižajo na višino, ki ne bo imela značaj izvozne carine.

Bolgarska povečuje svoje trgovinsko brodogradnjo

V zadnjem času si Bolgarska zelo prizadeva, da zboljša stanje tako svojega ladjstva na Donavi ko v Črnem morju. Bolgarska paroplovna družba v Varni se bo podružila. Izvoz po tej družbi se je povečal od 1. 1930. od 21 na 76 tisoč ton, uvoz pa od 5 na 28 tisoč ton. Ladje te družbe so posebno važne za bolgarski izvoz velike prostornine. Še 1. 1900. so bolgarske ladje komaj vzdrževale zvezo s Smirno in Solunom, tri leta kasneje pa so plule že v Egipt, Sirijo, Italijo, Španijo in Francijo. Po 1. 1935. je bila bolgarska paroplovba razširjena tudi skozi Gi-

braltarsko ožino v Anglijo, Belgijo, Nemčijo in baltičke države. Vse od 1. 1932. je bil pomen preimenovane družbe omejen, ker je imela samo štiri parnike s skupno 6700 brt. Že 1. 1936. pa je imela družba 8 ladij s skupno 26.050 brt. Kasneje se je število ladij povečalo na 10, s skupno 32.100 brt. Družba je mogla na ta način prepeljati skoraj 80% vsega izvoza, ki se je prevažal po morju. L. 1935. so prepluli bolgarski parniki 324 tisoč kilometrov, l. 1938. pa že nad pol milijona. Materialna podlaga družbe pa je bila vedno negotova, ker dohodki niso krili družbinih

Tako dober tek vzbuja

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vojni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

izdatkov. Šele od l. 1934. dalje je dobivala družba letno subvencijo v višini 20 milijonov levov.

Sedaj hoče država povečati svoj vpliv v družbi, da bi se mogla razširiti plovba bolgarskih ladij po morju. Ta želja je nastala tudi zato, ker je zunanja trgovina vedno bolj pod kontrolo države, oziroma bo dobila bolgarska zunanja trgovina že monopolni položaj.

Zanimivo je, da je od vse bolgarske zunanje trgovine šlo po morju 38%. Zato hoče bolgarska vlada povečati tudi rečno ladjevje in zboljšati bolgarska pomorska pristanišča.

Velesajem v Milanu

Zbornica za TOI v Ljubljani obvešča, da bo tudi letos, kot vsako leto, velesajem v Milanu od 12. do 29. aprila. Velesajem igra prav veliko vlogo pri propagandi našega izvoza. Zato naj zainteresirani pravočasno pošljejo na semenj vzorce svojega blaga. Kakor vsako leto, bodo tudi letos za udeležence in razstavljalce dovoljene razne olajšave, o katerih bodo zainteresirani v kratkem obveščeni.

Dobave - licitacije

Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani razpisuje vdrugič z direktno pogodbo na dan 12. februarja t. l. dobavo naslednjih kablov: 1600 m uvodnega svinčene telefonskega kabla, enožilnega, 0,8 mm; 1000 m svinčene telefonskega kabla, dvožilnega, 2x0,6 mm, in 300 m svinčene samonožilnega telefonskega kabla, dvožilnega 2x0,6 mm. Pogoji isti kakor za prvi razpis dobave.

Dne 20. februarja bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Petrogradu licitacija za oddajo raznih del: centralne kurjave, ventilacije, vodovoda ter sanitarnih naprav idr.

Dne 25. februarja bo pri Upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo raznega kartona in dne 26. februarja tiskarskih barv za potrebe tobačnih tovarn.

Dne 27. februarja bo v garnizijskem odseku, ekonom. oddelku, ministrstva za vojsko in mornarico v Beogradu pismena licitacija za dobavo raznih tiskarskih in knjigoveških strojev.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Proti mnenju večine so nastopili sodniki Stone, Cardozo in Brandeis. Govorilo se je, da je bil njihovega mnenja prav za prav tudi predsednik sodišča, da pa se je potem pridružil večini zato, da ne bi bilo mnenje sodišča videti spet tako močno razdeljeno. Take delitve so namreč že vzbujale v javnosti dvome o temeljni hipotezi sodišča, ki je bila ta, da sodišče ne presoja zakonov po njihovi vrednosti, temveč samo z vidika skladnosti z ustavo, to pa z nezmotljivo točnostjo.

Stone je podal mnenje manjšine. Navajal je dolg seznam zveznih državnih izdatkov za šole, ceste, brezposelnostne podpore, finansiranje kmetijstva, industrije in trgovine, ki bi morali po tem novem mnenju biti neustavni. Glede teorije, da sodišče le nezmotljivo razlaga ustavo, je odgovoril, da se dá sodna oblast zlorabiti; da se lahko tako kongres kakor sodišča motijo pri izvrševanju svojih ustavnih dolžnosti.

Opozarjal je, da je prestrogo razlaganje ustave veliko bolj nevarno zanj, kakor pa odkrito priznanje, da besede celo v ustavi lahko pomenijo točno to, kar izražajo; da namreč oblast obdačevanja in izdajanja teh dohodkov vsebuje že tudi oblast za lajšanje vsedravnih gospodarskih nedostatkov s pogodnimi denarnimi darili.

Ob tej priliki ni predsednik Roosevelt dal nobene javne izjave, izvzemi uradno zagotovilo, da hoče priboriti kmetijstvu pravico in da bo njegova vlada nadaljevala program, kakršnega je ta zakon določal, ali pa bo našel zanj enakovredno nadomestilo. Ze 29. februarja 1936 je predsednik podpisal nov zakon o ohranitvi zemlje in uporabi zemljišč, ki je res vzpostavil novo obliko nadzorstva nad proizvodnjo, le z bolj ustavnim imenom.

Potem ko je Vrhovno sodišče razveljavilo zakon o kmetijski prilagoditvi, se je lotilo načrta za dolino Tennessee. Sicer ni bilo dvoma, da sme kongres nadzorovati plovne reke in vodopade, vprašanje pa je bilo, ali sme vlada izrabljati te vodne sile, zidati elek-

trarne, in prodajati tok neposredno porabnikom. Zanimivo je bilo, da tožitelji niso bili člani zasebne družbe, ki bi bila morda oškodovana po državnih konkurenci. Bili so nekateri delničarji neke družbe, ki je imela sklenjeno ugodno pogodbo s TVA (drž. regulacijsko družbo). Pojavilo se je torej predvsem vprašanje, ali imajo sploh pravico tožiti, ker niso utrpeli škode. To vprašanje je Vrhovno sodišče rešilo s petimi glasovi proti štirim v prid tožiteljem. Glavno vprašanje pa, ali sme vlada seizdati »Wilsonov jezik« za vojaške in podobne ustavne dovoljene namene ter prodajati presežek električne sile, je sodišče odločilo z 8 proti 1 v prid vlade. Vendar je bila ta vladina zmaga nepopolna, ker je pustila možnost, da se razveljavijo druge bistvene točke načrta za tenesijsko dolino.

Marca meseca se je končala razprava o premogovnem zakonu. Že več let je bila premogovna industrija v težavah. Konkurenca med premogovniki je bila silno ostra. Poleg borbe med lastniki so bile zelo pogostne tudi stavke, pri katerih je dostikrat tekla kri. Ponovne javne komisijske razprave

so prišle do zaključka, da bi samo zakonodajni poseg mogel rešiti industrijo in zavarovati javne koristi. Tako je kongres sprejel Guffey-Snyderjev premogovni zakon, ki je skušal ustali industrijo, prilagoditi proizvodnjo dejanskim zahtevam, zenačiti in utrditi cene in nadomestiti dolge, drage in krvave stavke s prijateljskimi pogajanjii.

Ob razpravi o tem zakonu so vlado zastopali slavni pravniki in tehnični strokovnjaki. Vlada je dokazovala, da je Vrhovno sodišče že v nekaj podobnih primerih ugotovilo ustavnost zadevnih zakonov. Pri mnogih rudarskih stavkah je sodišče odločilo, da je poseganje zvezne vlade ustavno, ker je premog predmet meddržavne trgovine. Če pa sme kongres podpirati tekmovalne in zatirane stavke, zakaj bi ne smel delati za sodelovanje in za kolektivna pogajanja? Nasprotniki so pa našli precedente tudi za svoje stališče. Trdili so, da je premogovni zakon poskus — uvesti načrtno gospodarstvo, uvesti zvezno nadzorstvo nad gospodarskim življenjem in pospeševati interes lastnikov in rudarjev v premogovni industriji nasproti koristim vsega ostalega naroda. Go-

vorili so kakor da je premogovna industrija v najboljšem stanju, lastniki in rudarji prav zadovoljni in kakor da se zvezna vlada vtika brez potrebe.

Vrhovno sodišče je odločilo s petimi proti štirim glasovom, da je zakon neustaven. Nasprotniki New Deala so triumfirali, a nekateri lastniki premogovnikov in guvernerji velikih premogovnih držav so bili za premogovni zakon, so bili še vedno odločeni, da premagajo anarhijo v tej industriji z uvajanjem sodelovanja. Tudi delavstvo ni bilo zadovoljno. John L. Lewis je izjavil ob tej priliki: »Tragičen in usoden komentar je za našo obliko vlade, če se zdi, da vsaka odločitev Vrhovnega sodišča ojači kapital in uničuje delavstvo.« In ni ostal le pri besedah. Bližale so se predsedniške volitve. »Združeni rudarji Amerike« so prispevali 469.870 dolarjev v volivni sklad za ponovno izvolitev Roosevelta. Kljub vsej svoji oblasti in kljub svojim nagnjenjem člani Vrhovnega sodišča niso mogli storiti enako za svojo stranko. (Dalje prih.)

* Isti Lewis je l. 1940. nastopil zoper Rooseveltovo tretjo izvolitev. — Op. ur.

Osemdesetletnica Matije Murka

V Pragi praznuje danes 80letnico slovenski znanstvenik in eden naših prvih in najboljših reprezentativnih slavistov univ. prof. dr. Matija Murko. Njegovo življenje je izpolnjeno z vestnim delom, da si je v zgodovini dveh narodov, v češkem in slovenskem pridobil za vedno neizbrisne zaslugе. Že samo to kaže visoko kvaliteto njegovega dela. To delo pa ceni tudi ves slovenski svet in ga spoštuje tudi drugi znanstveni svet, ki se posveča slovenskim vprašanjem.

Matija Murko je eden naših najodličnejših znanstvenih reprezentantov, na katerega smo mogli biti vedno ponosni. Pa tudi hvaležni, ker je znal tudi v tujini vedno braniti naše interese z uspehom.

Ni imel Matija Murko opravka z našim gospodarskim življenjem, a bili bi nevhvaležni za njegovo delo za narod, če se ne bi tudi mi spominjali njegovega jubileja v želji, da nam bo ohranjen še mnogo let.

Prisilni odkup ni dal zaželenih rezultatov

Namera, da bi se s prisilnim odkupom mogle zagotoviti zadostne količine žita in moke, se ni posrečila, kar pa je bilo tudi treba pričakovati, ker pač ni misliti, da bi se trdo nastopilo proti proizvajalcem. Zato so oblasti sklenile, da se popišejo vse zaloge pšenice in pšenične moke v državi, in sicer tako v produktivnih krajih ko tudi v vseh drugih. Šele na podlagi teh popisov se bo začelo s prisilnim odkupovanjem moke, pšenice in koruze.

Cena kvasu

Zadnji »Službeni list« z dne 8. februarja je objavil razglas, da je finančni minister na podstavi odstavka 12. pripombe 4 k točki 10. čl. 72. zakona o državni trošarini odločil, da se določa uradna prodajna cena kvasu od 25. januarja dalje na din 31 za kg, všteti državno trošarino, franko železniška postaja kupčeva, toda brez skupnega davka, ki se mora posebej izračunati in fakturirati.

Prihranki naših delavcev v Franciji

Izseljeniški odsek ministrstva za soc. politiko in ljudsko zdravje sporoča: Z odločbo nemškega gospodarskega ministrstva z dne 20. januarja 1940. je dovoljeno našim delavcem, da naenkrat pošljejo domov tisti višek svojih prihrankov, ki ga niso mogli poslati v l. 1940., ker je presegal okvir mesečnega transferja v višini 80 mark.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 8. februarja objavlja: Uredbo o avtentičnem tolmačenju čl. 9. odst. 1. uredbe o znižanju osebnih prejemkov državnih in samoupravnih uslužbencev — Naredbo o kontroli uvoza nepredelane kavečuka iz št. 100/1, prečiščenega kavčuka iz št. 386, gum za avtomobilska kolesa iz št. 389 ter cevi in plaščev za pnevmatike iz št. 393/1c uvozne carinske tarife — Pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo z zavarovanjem pogrebnih in bolniških stroškov — Podaljšavo veljavnosti pripombe iz št. 177. uvozne carinske tarife — Prodajno cenno kvasu.

Občni zbori

16. redni občni zbor delničarjev Hipotekarne banke jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani bo v četrtek 27. februarja ob 11. dopoldne v ravnateljstvu banke na Kralja Petra trgu št. 3. Delnice se morajo položiti vsaj pet dni pred občnim zborom.

Državni dohodki večji ko proračunski

V decembru so znašali vsi državni dohodki 1409 milijonov din, za 185,4 milijona din ali za 15-14 odstotkov več, kakor so bili proračunani. Predvsem so narasli neposredni in posredni davki in so se občni povečali za 23,3, posebni pa za 78,6 odstotka, izredni za 12,6, trošarine za 3,8, takse za 22,1 in monopoli za 15,01 odstotka. Manj pa so dale carine, in sicer za 17,5% ter železnice, katerih dohodki so bili za 4,06% manjši, kakor pa je bilo proračunano.

Vsi izdatki v decembru so znašali 1222,6 milijona din, t. j. za 0,09% manj ko proračunano. Presežek dohodkov nad izdatki znaša torej 185,4 milijona din.

V prvih 9 mesecih proračunskega leta pa so znašali vsi dohodki 11,590 milijonov din, t. j. za 552,7 milijona ali za 5,01% več, kakor je bilo predvideno po proračunu. V glavnem so dali večje dohodke posebni davki, takse, trošarine in železnice.

Izdatki v prvih 9 proračunskih mesecih so znašali 10,130 milijonov din, za 8,22% manj kakor proračunano. Od izdatkov je šlo za osebne izdatke 4.356,6 milijona ali za 4,75 manj ko proračunano, za materialne pa 5.980,4 milijona ali

za 10,4% manj ko proračunano. Presežek dohodkov nad izdatki je dosegel 1459,9 milijona din.

V koledarskem letu 1940.

so se gibal dohodki takole (v primeri z l. 1939.):

	1940	1939
	v milijonih din	
januar	1072,5	987,7
februar	1123,2	999,3
marec	1204,9	1089,5
april-maj	2140,5	1845,0
junij	1009,3	972,1
julij	1363,0	987,1
avgust	1306,2	1140,6
september	1302,9	1042,9
oktober	1432,6	1004,8
november	1566,4	1242,8
december	1409,0	1149,4
Skupno	14930,5	12461,3

Posamezni davki pa so dali:

	1940	1939
	v milijonih din	
neposredni davki	3214,0	2864,8
trošarine	1241,2	1044,0
takse	1590,8	1307,1
carine	877,2	1003,7
monopoli	2543,2	2156,2
železnice	3612,9	2608,5
pošte, telegrafi in telefoni	610,4	546,3
gozdovi	65,8	86,2
rudniki	248,5	204,0
vsi ostali dohodki	926,5	640,5

Obnavljanje zalog pšenične moke

pri občinah, trgovinah in pekarnah

Banovinski prehranjevalni zavod objavlja:

Za mesec januar in deloma tudi za februar se je dodelila občinam moka po približni cenviti oz. prijavi potreb občine. Prav tako so občinski preskrbovalni odbori dodeljevali moko trgovcem in pekarnam.

Za nadalje pa veljajo za obnavljanje zalog naslednja navodila:

1. Trgovine in pekarnice bodo prejele v bodoče le toliko moke, kolikor bodo občine predložile odrezkov od nakaznic za moko in kruh. Prav tako pa bodo prejele občine le ono količino moke, kolikor bodo predložile Prevodu odrezkov nakaznic za moko in kruh.

2. Trgovine in pekarnice zbirajo odrezke in bone za oddano moko in kruh. Te odrezke je treba sortirati po količinah, ki jih odrezki predstavljajo. Odrezki za 1 kg moke naj se zavijejo v ovoje (kakor denar), manjši odrezki naj se lepijo na pole ali nabirajo na niti. Skrbeti je, da bodo odrezki zbrani v zavoje, nalepljeni ali nabrani na niti tako, da bo vsaka enota predstavljala 10 kg moke. To je potrebno zaradi pregleda in hitrega poslovanja.

Vsaka enota odrezkov, ki predstavlja 10 kg moke, mora imeti pritrjen listek s štampiljko trgovca in označbo števila odrezkov in teže moke, ki jo odrezki predstavljajo.

3. Trgovci in peki predložijo občini odrezke s posebno vlogo, v kateri mora biti navedeno število odrezkov in količina moke, ki jo odrezki predstavljajo.

4. Trgovci in peki jamčijo za to, da so odrezki pravilno seštet in navedbe v vlogi pravilne. V vsakem primeru zlorabe bo Prevod dotičnemu trgovcu ali peku ustavil nadaljnjo dobavo moke.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domate perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Doma in po svetu

V Zagrebu je bila pod predsedstvom ministra dr. Budisavljevića seja izvršilnega odbora SDS, katere se je udeležilo tudi vse vodstvo stranke iz Slovenije. Razpravljalo se je tudi o razmerah v Sloveniji. Sprejeta je bila naslednja resolucija: 1. Pozdravljamo akcijo za ožje sodelovanje slovenskih demokratičnih skupin mlade generacije. 2. Sprejemamo iniciativo dr. Frana Kulovca, da se v Sloveniji končno uvede režim narodne koncentracije, ki mora biti izraz nacionalne solidarnosti vse Jugoslavije. Od Slovencev so se udeležili konferenc: dr. Vladimir Suklje, dr. Kovič iz Ljubljane, dr. Sluga iz Ptuj, dr. Snuderl, dr. Potokar in Ljubljanski iz Maribora.

Občinski svetniki v Beogradu, ki pripadajo skupini dr. Lazarja Markovića, so izjavili beograjskemu županu Tomiću, da hočejo še nadalje ostati v občinskem svetu in sodelovati s sedanjo upravo.

Srbska ljudska šola v Trstu je praznovala te dni svojo 150-letnico. Ustanovil jo je sarajevski trgovec s krznom Jovan Miletić.

Ker je letos pridelala banovina Hrvatska tako malo žita, da ji manjka za lastne potrebe 9000 vagonov, se nameravajo uvesti na Hrvatskem prisilni ukrepi za povečanje proizvodnje.

Tuja letala so bila zopet nad Bitoljem, a so jih naša letala ter protiletalska obramba pregnala.

Ceno električnega toka bo v bodoče določalo ministrstvo za oskrbo in prehrano, kakor poroča »Jugoslav. kurir«.

Hrvatsko - nemška gospodarska zbornica se ustanovi ta mesec v Zagrebu. Pravila zbornice je banka oblast že potrdila.

Gen. direktorju inž. Henu tvornice vagonov v Sl. Brodu je bilo odpovedano, na njegovo mesto pa je bil imenovan inž. Erega, dosedaj inženir pri banski oblasti v Zagrebu. Napravil je načrt za železniški most čez Savo pri Zagrebu in dobil za ta načrt na mednarodni tekmi nagrado. Gospodarski krogi pa obžalujejo odhod inž. Henna, ker je znan kot odličen strokovnjak.

Nemci iz Vojvodine so ustanovili d. d. »Javno skladišče«. Družba ima 2,5 milijona din delniške glavnice. Družba opravlja vse posle, ki jih opravljajo javna skladišča.

Demanitra se vest graške »Tagespost«, da je neka tuja podmornica zaustavila naš parnik »Kosovo« južno od Budve. Imamo samo en parnik »Kosovo«, ki je last »Jadranske plovidbe« in ki vozi med Sušakom in Kotorjem in zato do Budve sploh ne pride.

Zagrebski in splitski izseljenški muzej sta se združila v centralni izseljenški muzej v Splitu.

Za proslavo 1300letnice pokristjanjenja Hrvatov je določila zagrebška občina poldrug milijon din.

Madžarski minister za oskrbo Laky je dejal, da bo Madžarska doživela še zelo težke dneve, pa čeprav ni v vojni. Vse zaloge se morajo pravilno razdeliti. Oni, ki imajo preveč blaga, ga morajo dati onim, ki ga imajo premalo. Ni še odločeno, če se bo razširil sistem kart še na druge predmete.

Madžarski finančni minister je v parlamentu govoril o gospodarskem programu vlade in naglasil, da ima ta program tri dele, in sicer 1. program za čas trajanja sedanja vojne, 2. program za prehod iz vojne na mirno stanje ter 3. za organizacijo gospodarstva po vojni.

V Franciji, zasedeni in nezasedeni, je padlo od oktobra 1940. do 25. januarja 1941. število brezposelnih za 383.410 na 675.819. V Parizu se je znižalo število brezposelnih od 575 na 342 tisoč.

Italijanska Eritreja, ki je ena najbolj toplih in najbolj suhih dežel na svetu, je imela do l. 1935. samo 119.700 km² površine in okoli 200.000 prebivalcev. L. 1935. je bil Eritreji po sporazumu s Francijo dodan del Francoske Somalije, leta 1936. po osvojitvi Abesinije, pa je dobila še puščavo Danakil, vso Tigrejo, da je njena površina narasla na 221.000 km², število prebivalstva pa na 1 milijon. Število prebivalstva se je tako znatno povečalo tudi zaradi številnih italijanskih naseljencev.

Italijanski akademiki so se začeli prijavljati kot prostovoljci v italijansko vojsko.

V Rimu so se vodila pogajanja o odhodu še 50.000 italijanskih delavcev v Nemčijo, da bi delalo v Nemčiji v vsem 110.000 italijanskih delavcev.

Japonska je zahtevala po ameriških vesteh od Nizozemske Indije naslednje ugodnosti: 1. Položi se kabel med Japonsko in N. Indijo. 2. Vpostavi se redna zračna služba

med obema državama. 3. Olajša se japonsko naseljevanje v N. Indiji. 4. Dovolijo se posebne ugodnosti Japoncem za izkoriščanje zemlje. 5. Ribolovne pravice Japoncev se povečajo. 6. Japonski uvoz se zviša. — Ni verjetno, da bi N. Indija te zahteve sprejela.

Potniških avtomobilov je bilo lani proizvedenih v Združenih državah Sev. Amerike 3,69 (l. 1939. 2,86) milijona, tovornih pa 0,78 (0,79) milijona.

Tržna poročila

Tržne cene v Celju dne 1. februarja 1941.

Goveje meso: Cena mesa je mišljena s priklado. 1 kg volovskega mesa din 13—18, kravičega mesa 13—15, vampov 10, pljuč 6, jeter 14, ledvic 16, loja 14—18.

Telefina: 1 kg telečjega mesa din 14—18, jeter 24, pljuč s srcem 15. Svinjina: 1 kg prašičjega mesa din 16—22, pljuč 10, jeter 16, glave 10, slanina 25—26, salo 26, slanina soljene 29, suhe slanina 36—40, masti 30—32, šunke 30, prekajenega mesa 24—30, prekajenih parkljev 10, prekajene glave 14—18, jeter 30.

Klobase: 1 kg krakovskih din 28 do 30, debrecinskih 20—22, hrenovk 26—28, safalad 26, posebnih 30, polsuhih kranjskih 34, suhih kranjskih 40, braunšviških 16, salami 70—80.

Perutnina: piščanec din 20—22, kokoš 26—38, domači zajec 15—25. Ribe: 1 kg ščuke din 25, pečenke 12.

Mleko, maslo, jajca, sir: 1 liter mleka din 3, kisle smetane 16, 1 kg surovega masla 48, čajnega masla 50—64, masla 44, bohinijskega sira 35, trapistovskega sira 35, polemenskoga sira 40, sirčka 8—10, eno jajce 1-50.

Kruh: 1 kg rženega kruha din 6, črnega kruha, ljudskega 5, zemlja v teži 7 dkg din 1—.

Sadje: 1 kg jabolk din 8—10, orehov 12, luščenih orehov 48, suhih češpelj 16—20, suhih hrušk 16, limona 1 do 1'25.

Specerjsko blago: 1 kg kave Santos najcenejša din 94, pražene kave najcenejša 124, čaja 475, kristal belega sladkorja 18, sladkorja v kockah 1950, sladkorja v prahu 1950, medu 40, kavne primesi 21, riža 16, 1 liter namiznega olja 24'50, olivnega olja 40, bučnega olja 26'50, vinskega kisa 9, navadnega kisa 4'50, petroleja 9, spirita denat. 16, 1 kg soli morske 2'50, celega popra 124—170, mletega popra 128—172, paprike 48, sladke paprike 52, testenin I. 18'50, testenin II. 17, mila 21—22'50, karbida 9, sveč 30—32, kvasa 44—50, marmelade 32—48, sode za pranje 2'50.

Mleviski izdelki: 1 kg moke št. 0 din 9—, št. 4 enotna 5'50, ržene enotne moke 7'50, pšeničnega zdroba 9, koruznega zdroba 5'25, pšeničnih otrobov 3, koruzne moke 4'75, ajdove moke 10—11, kaše 7'50, ješprenja 7 do 14'50.

Zito: q ječmena din 575, ovsa 450, prosa 625, koruze 450, fižola 700—900.

Kurivo: q premoga, črni trboveljski din 40—42, črni zabukovski zdrob 28'25, iz Hude jame 40—42, rjavi 23, m³ trdih drv žaganih 162'50, 100 kg trdih drv žaganih 36, m³ mehkih drv 90, 100 kg mehkih drv žaganih 24, kolobar mehkih drv 6'75.

Krma: q sladkega sena din 120, polsladkega sena 110, kislega sena 100, slame 70, prešana stane 5 din več.

Zelenjava: 1 kg endivje din 12, 1 glava endivje 1 do 1'50, 1 krožnik motovilca 2'50 do 3, 1 kg radiča 20, poznega zelja 6, kislega zelja 5, ohrovtja 6, karfižola 12 do 14, 1 krožnik špinata 2'50 do 3, 1 kg špinata 18—20, čebule 5—6, česna 18, krompirja 2'75, repe 1, kisle repe 3, suhih gob 80—100.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljene plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki norajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanja do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.